

Evaluatieplan JTF 2021-2027

1. Inleiding

De transitie naar een klimaatneutrale en circulaire economie in 2050 vormt één van de belangrijkste beleidsdoelstellingen van de Europese Unie en van Nederland.

Nederland benut het Fonds voor een rechtvaardige transitie (Just Transition Fund of JTF) om de sociaaleconomische gevolgen van de verschillende transities (omvorming en diversificatie van de economie en een veranderende arbeidsmarkt) op te vangen.

De officiële doelstelling van JTF Nederland 2021-2027 is: *'Regio's en mensen in staat stellen om te gaan met de sociale, werkgelegenheids-, economische en milieueffecten van de transitie naar de streefcijfers voor energie en klimaat voor 2030 van de Unie en een klimaatneutrale economie van de Unie uiterlijk in 2050, op basis van de Overeenkomst van Parijs.'*¹ De inzet van JTF Nederland valt uiteen in drie samenhangende sporen waarvoor steun kan worden aangevraagd:

- Spoor 1: Investerings in de vernieuwing en versterking van de regionale economie (innovatie);
- Spoor 2: Investerings in technologie, systemen en infrastructuur ten behoeve van het vergroenen van productieprocessen (infrastructuur);
- Spoor 3: Een wendbare en weerbare beroepsbevolking: het ontwikkelen van menselijk kapitaal op alle niveaus voor de transitie (arbeidsmarkt).

Elk spoor komt terug in zes regionale JTF-programma's, maar per regio kent het andere accenten passend bij de regiospecifieke uitdagingen. In de zes Territoriale Just Transition Plans (TJTP's) zijn de beleidsdoelstellingen en aanpak nader uitgewerkt.

Dit evaluatieplan JTF 2021-2027 beschrijft de plannen voor het monitoren en evalueren van het JTF-Programma in de programmaperiode 2021-2027. Het evaluatieplan voldoet aan de Verordeningen van de Europese Commissie en volgt in zijn structuur en inhoud de richtlijnen van de Europese Commissie.² Met het opstellen van het evaluatieplan voor het JTF programma 2021-2027 voldoet Nederland aan de verplichting op grond van artikel 44 van de Algemene Verordening.³

Dit evaluatieplan is opgebouwd uit de volgende onderdelen: doelen en reikwijdte (hoofdstuk 2), het evaluatiekader (hoofdstuk 3) en een omschrijving van de geplande evaluaties (hoofdstuk 4). De bijlage bevat een meer gedetailleerd overzicht van de geplande evaluaties voor de periode 2021-2027 (bijlage 1).

Het Evaluatieplan JTF 2021-2027 is op 21 juni 2023 goedgekeurd door het Monitoringscomité JTF.

---

¹ Publieksversie Programma JTF Nederland.

² COMMISSION STAFF WORKING DOCUMENT. Performance, monitoring and evaluation of the European Regional Development Fund, the Cohesion Fund and the Just Transition Fund in 2021-2027.

³ Algemene Verordening inzake het Europees Fonds voor regionale ontwikkeling, het Europees Sociaal Fonds Plus, het Cohesiefonds, het Fonds voor een rechtvaardige transitie en het Europees Fonds voor maritieme zaken, visserij en aquacultuur en de financiële regels voor die fondsen en voor het Fonds voor asiel, migratie en integratie, het Fonds voor interne veiligheid en het Instrument voor financiële steun voor grensbeheer en visumbeleid (2021/1060).

2. Doelen en reikwijdte

2.1. Doelen

Dit evaluatieplan richt zich op het evaluatieprogramma voor het JTF 2021-2027. Het evaluatieplan heeft tot doel:

- op een systematische manier inzicht te krijgen in de effecten van het JTF;
- de kwaliteit van de evaluaties te verbeteren door middel van een goede planning en de beschikbaarheid van de benodigde gegevens voor het uitvoeren van evaluaties te borgen;
- het evalueren van de doelstellingen, neergelegd in het JTF-programma 2021-2027, te waarborgen;
- de richtlijnen conform de Europese Verordening uit te voeren. Deze verordening voorziet in het verrichten van evaluaties om de kwaliteit van het ontwerp en de uitvoering van programma's te verbeteren en de doeltreffendheid, de doelmatigheid en het effect ervan te beoordelen.

Een strategische planning van de uit te voeren evaluaties zal bijdragen aan: 1. doeltreffend en efficiënt gebruik van JTF-middelen binnen het Programma; 2. het leereffect en een beter inzicht in de werking en de effectiviteit van de gebruikte instrumenten; 3. waar wenselijk, een effectieve bijsturing van het JTF-programma.

In de Algemene Verordening (titel IV, hoofdstuk 2 evaluatie, artikel 44) is de verplichting tot evaluatie als volgt geformuleerd: *"De lidstaat of de beheerautoriteit verricht evaluaties van de programma's met betrekking tot een of meer van de volgende criteria: effectiviteit, efficiëntie, relevantie, samenhang en Uniemeerwaarde, dit ter verbetering van de kwaliteit van het ontwerp en de uitvoering van de programma's. De evaluaties kunnen ook betrekking hebben op andere relevante criteria, zoals inclusiviteit, non-discriminatie en zichtbaarheid."*

In het Programma-document is de basis gelegd voor het meten van het effect door het opnemen van indicatoren die voldoen aan de daaraan gestelde eisen. Conform het performance, monitoring and evaluation framework⁴ ligt de focus bij de resultaatindicatoren op het meten van de outcome (in plaats van impact), dat wil zeggen op waargenomen de veranderingen bij de directe begunstigden van het programma.

2.2. Begrippenkader

Onder de begrippen doeltreffendheid, doelmatigheid en effect wordt het volgende verstaan:

- Doeltreffendheid (effectiviteit): het verwezenlijken van de doelstellingen. De effectiviteit wordt geëvalueerd door het vergelijken van wat is verkregen met wat is gepland. Daarbij wordt onderscheid gemaakt tussen outputs (directe uitkomsten/producten van de projecten) en de resultaten (bijdrage aan doelstellingen).
- Doelmatigheid (efficiency): het verkrijgen van een bepaalde output tegen de minimale kosten (input), dan wel het maximaliseren van output voor een bepaald niveau van de middelen tegen zo min mogelijk ongewenste neveneffecten.
- Effect (resultaat): het bedoelde en onbedoelde voordeel (of nadeel) die directe deelnemers verkrijgen op het einde van hun deelname aan een interventie of na afronding van een project.

---

⁴ COMMISSION STAFF WORKING DOCUMENT. Performance, monitoring and evaluation of the European Regional Development Fund, the Cohesion Fund and the Just Transition Fund in 2021-2027. Brussels, 8.7.2021, SWD(2021) 198 final.

2.3. Reikwijdte

Dit evaluatieplan heeft betrekking op de periode 2021-2027 van het Nederlandse programma van het JTF. Dit betreft de gehele programmaperiode tot en met uiterlijk 30 juni 2029, de dag waarop de eindevaluatie moet zijn afgerond. Leidend hierin is artikel 44 van de Algemene Verordening, waarin is opgenomen welke verplichtingen Nederland heeft op evaluatievlak.

De basis voor het evaluatieplan is het Programmadocument JTF 2021-2027 en de onderliggende TJTP's (territoriale Just Transition Plannen). Het evaluatieplan omvat alle JTF-evaluaties die worden uitgevoerd onder beheer van de Directie Dienstverlening, Samenwerkingsverbanden en Uitvoering (DSU) van het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid (SZW), de verantwoordelijke Beheerautoriteit (BA) voor de uitvoering van het JTF. De evaluaties worden centraal uitgezet en uitgevoerd ter bevordering van de uniformiteit van de evaluaties over/ in de verschillende regio's (prioriteiten).

De evaluaties uit dit evaluatieplan dienen tevens ter verantwoording van de co-financieringsmiddelen vanuit het ministerie van Economische Zaken en Klimaat (EZK) voor het JTF-programma.

3. Evaluatiekader

3.1. Beschrijving van het evaluatieproces

Tijdens de programmaperiode draagt de BA zorg voor het laten uitvoeren van de programma-evaluaties voor het JTF op basis van het evaluatieplan en zij wordt daarbij ondersteund door de Intermediaire Instanties (II's).⁵ BA heeft het voortouw bij het opstellen van de startnotities en stemt daarbij nauw af met de II's, evaluatieexperts bij EZK en het Coördinatie en opdrachtgevend Overleg uitvoering JTF (CO JTF, waarin vertegenwoordigers vanuit het Rijk en de regio's zitting nemen). BA is o.a. verantwoordelijk voor het opstellen van het evaluatieplan, (het aanbesteden van) de evaluatieonderzoeken, het secretariaat van de begeleidingscommissie en het deelnemen aan het EU-evaluatienetwerk.

Elk evaluatieonderzoek vindt plaats in drie fases:

- A. Voorbereidende fase
  - Opstellen van een startnotitie met opdrachtformulering
  - Opstellen van een bestek inclusief gunningscriteria
  - Offertebeoordeling door de selectiecommissie
  - Contracteren van een externe evaluator
- B. Uitvoeringsfase
  - Startbijeenkomst met de begeleidingscommissie met een uiteenzetting van het onderzoek en nadere werkafspraken
  - (Indien van toepassing) bespreken van de vragenlijsten met de begeleidingscommissie
  - Tussentijds vindt periodiek afstemming plaats tussen de (externe) evaluatieonderzoeker en BA
  - Tussentijds informeren van de begeleidingscommissie over de voortgang door BA.
  - Begeleidingscommissie fungeert als klankbord voor BA en de externe evaluator.
- C. Opleveringsfase
  - Bespreking concept-rapportage met de begeleidingscommissie

---

⁵ Zo zullen de II's bijvoorbeeld een belangrijke rol spelen in het benaderen/selecteren van projecten ten behoeve van het evaluatieonderzoek.

- Definitieve rapportage met een presentatie in diverse gremia (o.a. CO, MC)
- Vervolgplan opstellen en uitvoeren o.b.v. aanbevelingen en uitkomsten.

Alle evaluaties worden door het Monitoringcomité beoordeeld en ter informatie aan de EC aangeboden. Het Monitoringcomité kan aanbevelingen voor de uitvoering en de evaluatie van het programma doen aan BA, II's en partners van het programma.

3.2. Betrokkenheid van partners

Het evaluatieplan geeft aan op welke manier de partners van het JTF-Programma worden betrokken bij de uit te voeren evaluatie(s). De betrokken partijen zijn onder andere de Ministeries van EZK en SZW, de Intermediaire Instanties (II's: Kansen voor West - Gemeente Rotterdam, Stimulus en SNN), de regionale stuurgroepen, de aanvragers en het Monitoringcomité (MC).

Monitorcomité

In overeenstemming met de CPR is een Monitoringcomité (MC) aangesteld. Het MC ziet toe op de correcte uitvoering van het programma: het beoordeelt de uitvoering en de voortgang van het programma, en brengt advies uit over de door de BA voorgestelde wijzigingen van het programma.

Partners worden in beginsel als volgt betrokken:

- Het MC komt ten minste een keer per jaar samen. Voor de samenstelling is gekeken naar een mix tussen nationale en regionale stakeholders, conform CPR. De regionale stuurgroepen vaardigen elk een vertegenwoordiger af in het MC.
- Per evaluatieonderzoek wordt een selectiecommissie ingesteld bestaande uit vertegenwoordigers van beleid, uitvoering en onderzoek voor het beoordelen van de ingediende voorstellen. De leden van de selectiecommissie worden geselecteerd op basis van hun betrokkenheid bij het JTF-Programma en hun deskundigheid. Het CO JTF kan leden aandragen.
- Voor het evaluatieonderzoek wordt een begeleidingscommissie ingesteld bestaande uit – in ieder geval - vertegenwoordigers van de betrokken (beleids)directie(s) van de ministeries van OCW, SZW en EZK, afvaardiging vanuit de II's, vertegenwoordiging vanuit de regio's en DSU/BA. Via het CO JTF kunnen leden worden voorgedragen. De benoeming van de leden geschiedt door opdrachtgever.
- De begeleidingscommissie komt in beginsel samen bij de belangrijkste momenten in elk onderzoek, zoals de startbijeenkomst, het bespreken van vragenlijsten en het bespreken van de concept-rapportage. Deze momenten worden vastgelegd in elk plan van aanpak (offerte) met de externe evaluator. Voor alle voorgenomen onderzoeken uit het evaluatieplan wordt in principe één begeleidingscommissie samengesteld met een onafhankelijke voorzitter.
- In elk evaluatieonderzoek worden in beginsel begunstigden (aanvragers) via de II's uitgenodigd hun mening te geven over de betreffende regeling en de effecten van het project, bijvoorbeeld in de vorm van interviews of enquêtes. De uitkomsten worden meegenomen in het verbeteren van toekomstige regelingen.

3.3. Evaluatie expertise

De coördinatie en de evaluatie-expertise is binnen de BA en de II's bestendig. Afhankelijk van de activiteiten zijn één of twee (senior)adviseurs Onderzoek en Evaluatie van DSU en de evaluatie-experts van de II's benoemd voor de begeleiding van de onderzoeken. De evaluaties worden uitgevoerd door externe bureaus. Hiermee wordt de onafhankelijkheid van het onderzoek zoveel mogelijk geborgd. Bij evaluatieonderzoeken boven de aanbestedingsgrens worden de Europese aanbestedingsregels in acht genomen. Evaluatieonderzoeken onder de aanbestedingsgrens worden uitgezet in een onderhandelingsprocedure zonder bekendmaking. Dit betekent dat DSU (dan wel

de RIS) aan minimaal drie externe bureaus vraagt om een offerte met een uitgebreid onderzoeksplan in te dienen. Bij de aanbesteding wordt in ieder geval gelet op de volgende criteria:

- visie op de onderzoeksaanpak, inclusief de aansluiting tussen het betreffende thema en het nationaal beleid;
- methodologische ervaring met evaluatieonderzoek bij cohesiefondsen;
- kennis van het beleidsveld en EU-beleid en -regelgeving;
- kennis van zowel sociale, economische en milieutechnische aspecten van de transities om integrale evaluaties van het JTF-programma uit te kunnen voeren;
- teamexpertise
- prijs respectievelijk prijs-kwaliteit verhouding.

Bij aanvang van de programmaperiode 2021-2027 is het vooruitzicht dat gedurende de Programmaperiode voldoende bureaus voldoen aan de voorwaarden die hierboven zijn genoemd.

3.4. Training

De onderzoekskennis bij BA wordt o.a. gewaarborgd door deelname aan de door de EC of lidstaten georganiseerde seminars op dit terrein en door het volgen van trainingen en kennisbijeenkomsten georganiseerd binnen het Ministerie van SZW.

3.5. Communiceren van de uitkomsten van evaluaties

Voorafgaand aan de oplevering van elk (definitief) evaluatieonderzoek stelt BA een overzicht van de te maken communicatieacties op. Bij het communiceren van de uitkomsten en resultaten van de evaluaties wordt in principe aansluiting gezocht bij de communicatiemiddelen zoals verwoord in het Communicatieplan JTF en de communicatieplannen van de II's. Het gaat onder meer om de volgende communicatiemiddelen:

- Website Uitvoering van Beleid: BA plaatst de resultaten van evaluaties op hun website onder 'evaluatierapporten' en op de speciale JTF-pagina. De rapporten worden ook geplaatst op de websites van de II's. In nieuwsberichten zal aandacht gegeven worden aan de uitkomsten van het evaluatieonderzoek.
- De resultaten uit de onderzoeken worden verwerkt in de jaarlijkse voortgangsbrief aan de EC en aan de Tweede Kamer.⁶
- (Eind)rapportages, voorzien van een Engelse samenvatting, worden aan de EC verstrekt via SFC⁷.
- Communicatie op diverse bijeenkomsten met aanvragers die georganiseerd worden door de II's. Aanvragers van projecten worden in verschillende bijeenkomsten op de hoogte gebracht van de uitkomsten van evaluaties. De verdere uitwerking hiervan is afhankelijk van het soort bijeenkomst en soort evaluatie.

Naast de bovenstaande extern-gerichte communicatiemiddelen, zet BA zich ook in voor de interne communicatie (t.b.v. BA, de II's en beleidsdirecties) over de uitkomsten van evaluaties en het zoveel mogelijk gevolg geven aan de gemaakte aanbevelingen door de externe evaluator. De uitkomsten van evaluaties worden via de gangbare interne communicatiekanalen gedeeld, zoals werkoverleggen, infoshops en intranet.

---

⁶ De tussenevaluatie en de eindevaluatie (zie paragraaf 3.6) worden door SZW in samenwerking met EZK naar de Tweede Kamer gestuurd, in verband met de periodieke evaluatieverplichting die voor de EZK-cofinancieringsmiddelen geldt op grond van de Regeling periodiek evaluatieonderzoek van de Minister van Financiën. Deze evaluaties worden voor de jaren 2025 en 2029 aangekondigd in de Strategische Evaluatie Agenda bij de begroting van EZK, met inachtneming dat het voortouw bij het laten uitvoeren van de evaluaties bij SZW ligt.

⁷ SFC betreft het systeem van elektronische gegevensuitwisseling van de EC.

3.6 Aansluiting bij Jaarverslagen, partnerschapsovereenkomst en ex-post evaluatie door EC

Alle evaluaties sluiten zoveel mogelijk aan bij de cyclus van de jaarlijkse prestatie-evaluatie (artikel 41, Algemene Verordening), als onderdeel van de tussentijdse evaluatie (mid-term review) die uiterlijk op 31 maart 2025 gereed dient te zijn (art. 18 lid 1 sub e, Algemene Verordening) en de jaarlijkse rapportage aan de Tweede Kamer. De evaluatieprogrammering zal worden opgenomen op de Strategische evaluatie agenda (SEA) op de SZW-begroting en EZK-begroting. De evaluaties sluiten waar mogelijk aan op de start en afronding van openstellingen van regelingen om zo het onderzoek zoveel mogelijk inzicht op te laten leveren.

Aan het einde van de programmaperiode wordt een eindevaluatie uitgevoerd over het effect van het JTF programma. Gepland is om de resultaten uiterlijk 30 juni 2029 in te dienen bij de Europese Commissie (art. 44 lid 2, CPR). Deze evaluaties kunnen als basis dienen voor de ex-post evaluatie die onder verantwoordelijkheid van de Europese Commissie wordt opgesteld en uiterlijk 31 december 2031 gereed zal zijn (art. 45 lid 2, CPR).

3.7 Tijdschema

In bijlage 1 staan alle evaluaties weergegeven die zullen worden uitgevoerd, inclusief het beoogde jaar van oplevering. Deze planning is als volgt:

Tabel 1: overzicht geplande evaluaties 2021-2027 (in **vet** de verplichte evaluatie volgens de Algemene Verordening artikel 44)

Evaluatie	Jaar
Procesevaluatie inrichting programma	2024
Procesevaluatie implementatie en uitvoering (t.b.v. verplichte mid-term artikel 18 CPR) <ul style="list-style-type: none"> • Ongoing evaluatie uitvoering 6 regionale TJTP's • Programma prestaties • Uitvoering programma • Aanbevelingen aanpassing programma	2024
Eerste verdiepend onderzoek (casestudies)	2027
Tweede verdiepend onderzoek (casestudies)	2028
Eindevaluatie <ul style="list-style-type: none"> • Beoordeling effect van het programma	2029

Jaarlijks wordt er 2 tot 5 keer gerapporteerd over de voortgang van het programma (*common indicators, result indicators* en *programindicators*) op basis van monitorgegevens en CBS-data (zie bijlage 2 voor een overzicht van de rapportageverplichtingen). Deze voortgangsrapportages worden benut voor de geplande evaluaties, en zijn met name voor de tussenevaluatie en eindevaluatie essentieel.

3.8 Budget

Het budget voor de hele periode voor het laten uitvoeren van de evaluaties, is opgenomen in de dienstverleningsovereenkomst met de BA.

3.9 Kwaliteitsmanagement

De kwaliteit van de uit te voeren evaluaties wordt op de volgende manieren gegarandeerd:

1. door het opstellen van startnotities met een heldere doel- en vraagstelling voor de evaluatie;
2. door aanlevering en onderbouwing van de output en resultaatindicatoren (sociaal, economisch, klimaat) door de aanvragers uit het registratiesysteem van de II's (BC18);
3. door het gebruik van microdata afkomstig van het CBS voor een deel van de arbeidsmarktindicatoren. Deze data voldoen aan het systeem van kwaliteitszorg van het CBS, dat gebaseerd is op de hoogste internationale normen;
4. door te bezien in hoeverre effectmeting plaats kan vinden op basis van microdata van het CBS in combinatie met microdata over aanvragen, toekenningen en afwijzingen van JTF-subsidies aan bedrijven;⁸
5. door verificatie door opdrachtnemer van verkregen kwalitatieve data alvorens deze te verwerken.
6. door de wijze van opdrachtverlening aan externe evaluatoren, zoals beschreven is in paragraaf 3.3. De criteria die daar zijn gepresenteerd zorgen voor een goede kwaliteit van de evaluaties;
7. door de uit te voeren evaluaties te begeleiden door een Begeleidingscommissie met betrokken partners en een onafhankelijke voorzitter. Deze hebben wij omschreven in paragraaf 3.2;
8. door het Monitoringcomité dat toeziet op de correcte uitvoering van het programma (zie paragraaf 3.2);

4. Geplande evaluaties

Artikel 18 van de Algemene Verordening geeft aan dat elke lidstaat een tussentijdse evaluatie (*mid-term evaluation*) moet uitvoeren van het JTF-programma waarin (eventuele) aanpassingen van het programma zijn opgenomen. Deze tussentijdse evaluatie moet uiterlijk 31 maart 2025 worden aangeleverd bij de Europese Commissie.⁹ De resultaten van evaluatieonderzoek zijn in de Algemene Verordening (artikel 18, lid 1e) genoemd als één van de onderdelen dat gebruikt kan worden voor de mid-term evaluatie. Daarnaast stelt de Algemene Verordening (artikel 44) dat uiterlijk 30 juni 2029 een eindevaluatie van het programma moet worden opgeleverd ter beoordeling van het effect.

Voor het JTF programma 2021-2027 voert Nederland verschillende evaluaties uit:

1. Procesevaluaties. Deze evaluaties zijn gericht op de *opzet en inrichting van het programma en het implementatie- en uitvoeringsproces*. Het betreft een evaluatie naar de openstelling van de regeling met als doel lessen te trekken voor de volgende perioden ten aanzien van de technische bijstand (beheer en administratie) en input te leveren voor de mid-term evaluatie (artikel 18 CPR). De lessen hebben betrekking op het proces en uitvoering, de inhoud en de governance van de regeling (nationaal en in de zes regio's). Deze evaluatie omvat daarnaast een eerste evaluatie van de geformuleerde tussendoelen voor de outputindicatoren (programmaprestaties).
2. Verdiepende casestudies. Deze evaluaties geven inzicht in de *werking en opbrengsten van het programma in de praktijk* door middel van casestudies. In de casestudy worden de verwachte relatie tussen subsidie en effect in de praktijk getoetst.
3. Effectevaluatie. Dit betreft een eindevaluatie gericht op het identificeren/vaststellen van veranderingen veroorzaakt door het programma, dat wil zeggen in hoeverre (en op welke wijze) de interventies hebben bijgedragen aan de gewenste veranderingen, zoals gesteld in het JTF-Programma en de TJTP's.

---

⁸ Daar waar mogelijk aansluitend bij de EZK-werkwijze bij de voorbereiding van evaluaties, conform het rapport 'Durf te meten' van de Commissie Theeuwes. Zie <https://zoek.officielebekendmakingen.nl/blg-195283>.

⁹ Deze mid-term evaluation wordt door de Europese Commissie benut voor haar eigen evaluatie van de uitvoering van het JTF-programma per 30-06-2025.

Naast bovenstaande evaluaties kunnen ook een aantal andere evaluaties worden uitgevoerd:

- Een evaluatie naar het bevorderen van de horizontale beginselen kan desgewenst geprogrammeerd worden binnen de overige evaluaties.
- Evaluaties om afwijkende resultaten uit de monitoring (bv ten opzichte van de mijlpalen in het performance framework) te onderzoeken. Indien blijkt dat uit de monitoring resultaten naar voren komen die dusdanig afwijken van de verwachtingen, kan gekozen worden om ad hoc onderzoek in te stellen naar de oorzaken van de afwijkende resultaten. Ad hoc onderzoek kan ook ingezet worden om hardnekkige knelpunten uit te praktijk nader te onderzoeken om zicht te krijgen op oorzaken en oplossingsrichtingen.

Dit hoofdstuk gaat hierna nader in op de evaluaties, inclusief de opzet en de methoden.

4.1 Procesevaluatie

Bij de implementatie en uitvoering van het JTF-programma zijn verschillende actoren betrokken met eigen taken en verantwoordelijkheden;

- SZW/DSU als Beheerautoriteit;
- de drie II's als uitvoeringsorganisatie voor aanvragen vanuit de regio's;
- de zes regio's verantwoordelijk voor de programmering en het uitzetten van middelen in de regio.

In de procesevaluatie zijn deze verschillende aspecten van de uitvoering en implementatie onderwerp van evaluatie. Voor een optimaal leereffect wordt een eerste procesevaluatie relatief aan het begin van de evaluatiecyclus geprogrammeerd, zodat de uitkomsten eventueel benut kunnen worden in volgende aanvraagperiodes. De uitkomsten van de procesevaluatie worden tevens benut voor de verplichte tussentijdse evaluatie. Deze evaluatie omvat een analyse van de implementatie en uitvoering van het programma en een eerste analyse van en reflectie op behaalde tussentijdse resultaten (realisatie mijlpalen, voortgang output- en resultaatindicatoren).

4.2 Verdiepende casestudies

Voor nader inzicht in de werking en opbrengsten van het programma worden casestudies ingezet. Door middel van verdiepende casestudies kan gedetailleerd in kaart gebracht worden hoe en in welke mate effecten worden gerealiseerd en via welke mechanismen de onderzochte maatregelen daaraan bijdragen, en in hoeverre dit aansluit bij de vooraf veronderstelde werking van de maatregelen/activiteiten. Een belangrijke voorwaarde om via casestudies inzicht te krijgen in de effectiviteit van het programma is dat de casestudies voldoende omvang hebben en redelijk representatief zijn. De casestudies dienen tevens om goede voorbeelden/lessen op te halen gedurende de uitvoering van het programma waarmee onderling leren kan worden bevorderd. De focus van de casestudies wordt in een later stadium van de uitvoering van het JTF-programma vastgesteld met relevante betrokkenen (CO JTF en begeleidingscommissie). Gedacht kan worden aan bijvoorbeeld regionale casestudies waarbij op regionaal niveau wordt geëvalueerd wat de bijdrage is van JTF aan de regionale ontwikkelingen of aan casestudies naar de integraliteit (sociaal en economisch) van projecten.

4.3 Effectevaluatie

In de eindevaluatie wordt het effect van het programma beoordeeld. De centrale vraag die met de effectevaluatie wordt beantwoord is *welke bijdrage de JTF-gelden hebben geleverd aan het*

opheffen van de negatieve sociale, werkgelegenheids-, economische en milieueffecten van de klimaattransitie. Een belangrijke kapstok voor het vaststellen van de relatie tussen het programma en het gemeten effect is de interventielogica. De interventielogica geeft inzicht in de (veronderstelde) causale verbanden binnen het programma en de regionale TJTP's en geven een samenhangend beeld van de veronderstelde werking van het programma (de manier waarop de verschillende onderdelen bijdragen aan het bereiken van resultaten), inclusief aandacht voor contextfactoren die van invloed zijn op de werking. In de eindevaluatie worden de doeltreffendheid en doelmatigheid van het beleid onderzocht. De inzichten uit de verdiepende studies en de kwantitatieve monitoringsrapportages worden in samenhang geanalyseerd en aangevuld met andere vormen van kwalitatieve en kwantitatieve dataverzameling.

4.5 Belangrijkste vraagstelling voor het evaluatieonderzoek

Elk evaluatieonderzoek begint met het opstellen van een startnotitie. Deze startnotitie omvat in elk geval een korte duiding van het beleidsterrein, informatie over de subsidieregeling, de probleemstelling en de belangrijkste onderzoeksvragen. Hieronder volgt een niet-uitputtend overzicht van de belangrijkste onderzoeksvragen.¹⁰ De onderzoeksvragen en deelvragen worden in de startnotitie van de evaluaties nader uitgewerkt.

De hoofdvraag voor elk onderzoek is gebaseerd op de vraag *'in hoeverre is de verstrekking van JTF-middelen doeltreffend, doelmatig en effectief, op basis van het gestelde in het JTF-Programma 2021-2027?'*

Indicatieve deelvragen:

Vragen met betrekking tot de implementatie en uitvoering (procesevaluatie)

- Hoe is de uitvoering verlopen (zowel bij/door aanvragers, II's, BA, regio's)?
  - In hoeverre is er verschil in uitvoering per regio?
  - In hoeverre is er verschil in uitvoering per II?
- Hoe is de betrokkenheid van maatschappelijk partners vorm gegeven en hoe verloopt de samenwerking in de praktijk?
- Waren bij de uitvoering sprake van implementatieproblemen? Zo ja, hoe is hier mee omgegaan en wat is het resultaat?
- In hoeverre is sprake van een doelmatige uitvoering?

Vragen met betrekking tot de werking en resultaten (verdiepende casestudies)

- Hoe wordt in de praktijk uitwerking gegeven aan de beleidsdoelstellingen uit de TJTPs?
  - Hoe wordt invulling gegeven aan de integraliteit van de programma's?
  - Hoe wordt invulling gegeven aan het 'do no significant harm' principe?
- Welke resultaten worden behaald en zijn er onbedoelde (positieve of negatieve) neveneffecten?
- Wat zijn de belangrijkste lessen ten aanzien van de werking van de projecten/programma?

Vragen met betrekking tot het effect (effectevaluatie)

- In hoeverre zijn de gestelde doelen behaald, uitgesplitst naar regio? Waarom wel/niet?
- Welke factoren uit het programma hebben daar met name aan bijgedragen?
- Doen de effecten zoals verondersteld in de beleidstheorie in de TJTPs in de praktijk voor? Waarom wel/niet?
- Specifiek m.b.t. spoor 1 (innovatie)
  - In hoeverre hebben de investeringen bijgedragen aan de vernieuwing en versterking van de regionale economie?

---

¹⁰ Deze vragen zijn mede gebaseerd op de interne richtlijnen voor het evalueren van subsidies binnen het Ministerie van SZW.

- Specifiek m.b.t. spoor 2 (infrastructuur)
  - In hoeverre hebben de investeringen bijgedragen aan de verduurzaming van de maak- en procesindustrie in de regio?
  - In hoeverre hebben de investeringen bijgedragen aan het bevorderen van hernieuwbare energie en de circulaire economie in de regio?
- Specifiek m.b.t. spoor 3 (arbeidsmarkt)
  - In hoeverre hebben de investering bijgedragen aan het begeleiden van meer mensen naar werk en de bij- en omscholing van mensen?
  - Wat is het (lange termijn) effect van de inzet van het JTF in termen van banen?
- Zijn investeringen in bepaalde sporen succesvoller gebleken dan in andere sporen? Hoe komt dit?
- Wat is de impact en toegevoegde waarde van JTF? In hoeverre dragen de investeringen in het kader van JTF bij aan andere ontwikkelingen en plannen op dit terrein in de regio?
- In hoeverre is sprake van de doelmatige besteding van de middelen?

4.5 Gebruikte methoden en dataverzameling

Verschillende onderzoeksmethoden zijn van toegevoegde waarde voor de evaluaties. Een belangrijk voorbeeld daarvan is theorie gebaseerde effectevaluatie.¹¹ Een theorie gebaseerde effectevaluatie biedt de mogelijkheid om de beleidstheorie achter een programma 'af te pellen' en op die manier de bijdragen van de verschillende componenten aan het bereiken van resultaten te bepalen. Deze methode volgt elke stap van de interventielogica om veranderingsmechanismen te identificeren en daarmee de vraag te beantwoorden waarom en hoe een interventie werkt. De aanname daarvoor is dat elke actie is gebaseerd op een zogenaamde theory of change. Dit is een samenstel aan veronderstellingen over welke verandering het JTF-Programma teweeg moet brengen en welk effect dit moet opleveren. De kern van theorie gebaseerde effectevaluatie is vervolgens dat alle (impliciete en expliciete) onderdelen van de theory of change in het Programma worden getoetst op hun geldigheid in de praktijk. Deze methode maakt het mogelijk om in een redelijk vroeg stadium het effect te bepalen. Het is bovendien de evaluatiemethode die een groot leereffect kan genereren, juist doordat het echt 'in het programma' kijkt.

Een counterfactual effectevaluatie is een methode om te bepalen welk deel van de gerealiseerde verandering kan worden toegeschreven aan de interventie. Deze methode maakt gebruik van controle- en vergelijkingsgroepen. Een counterfactual effectstudie maakt in principe een nauwkeurige kwantificering van de effecten van interventies mogelijk, maar is in de praktijk vaak lastig vorm te geven. Eerder concludeerde het CPB in een haalbaarheidsstudie naar een (quasi-) experimentele evaluatie van ESF dat dit niet haalbaar is vanwege het ontbreken van geschikte controlegroepen of een te beperkte steekproefomvang voor een effectevaluatie. De netto-effectiviteit van de inzet van ESF-middelen kon hierdoor niet worden bepaald.¹² Voor het JTF-programma gelden met betrekking tot de individuele deelnemers waarschijnlijk dezelfde beperkingen. Mogelijk gelden deze beperkingen minder ten aanzien van het in kaart brengen van effecten bij bedrijven.

Kwantitatief en kwalitatief

Het onderzoeksprogramma bevat een combinatie van kwantitatief en kwalitatief onderzoek. Het kwantitatief gedeelte bestaat uit een analyse van de beschikbare data van het CBS, de II's en/of van DSU, met waar mogelijk ook econometrisch onderzoek.¹³ Het kwalitatieve gedeelte bestaat uit onderzoek met behulp van methoden zoals vragenlijsten, diepte-interviews, focusgroepen, de

¹¹ Zie Pawson & Tilley (1997) Realistic evaluation.

¹² CPB notitie, 15 juli 2016. Haalbaarheid (quasi-)experimentele evaluatie ESF-activiteiten.

¹³ Zie voor het evalueren van systeemaanpakken bijvoorbeeld ook het rapport van de Commissie Ter Weel, getiteld 'Durf te leren, ga door met meten. Op zoek naar kaders en methoden voor de evaluatie van systeem- en transitiebeleid'; <https://www.bedrijvenbeleidinbeeld.nl/beleidsevaluatie/documenten/publicaties/2022/10/13/rapport-evalueren-systeem--en-transitiebeleid>.

interventiologica, documentstudie en het beschrijven van good practices. Bij het evaluatieonderzoek naar het effect zal in ieder geval gebruik gemaakt worden van een theorie gebaseerde effectevaluatie.

4.6 Beschikbaarheid van data

De gebruikte data ten behoeve van de evaluatieonderzoeken blijven na afloop van het betreffende onderzoek beschikbaar voor onder meer audit- en evaluatiedoeleinden, conform de gestelde termijnen in artikel 69 lid 1 van de EC-Verordening (Nr. 2021/1060). DSU garandeert dat alle verzamelde data waarover in de monitoring en evaluatieonderzoeken wordt gerapporteerd, beschikbaar zijn.

In het evaluatieonderzoek wordt op verschillende manieren gebruik gemaakt van data:

- Administratieve data van de II's

De II's verzamelen gegevens in hun systeem Business Central. Dit systeem wordt gebruikt voor het vastleggen van indicatoren, de koppeling van de financiering aan interventiecodes om de verdeling 'sociaal'/'economisch' inzichtelijk te maken en om de financiële voortgang van de projecten vast te leggen.

- CBS-data

Het CBS verzamelt gedurende de gehele programmaperiode de deelnemersindicatoren.¹⁴ Hiervoor maakt het CBS gebruik van meerdere registers, waaronder de Gemeentelijke basisadministratie en het Stelsel van Sociaal Statistische bestanden, waartoe ook het Statistiek Re-integratie door Gemeenten tot behoort. Het CBS rapporteert over de data in de vorm van bestanden en (openbare) rapportages. Jaarlijks wordt hiervoor een offerte opgevraagd bij het CBS. De geaggregeerde gegevens met deelnemerskenmerken en resultaten worden beschikbaar gemaakt via een dashboard.

Voor aanvullende gegevens met betrekking tot bedrijven (aanvullend op hetgeen dat al via de II's wordt verzameld) ten behoeve van eventuele econometrische analyses, kan ook gebruik gemaakt worden van CBS microdata op basis van koppeling met het KvK-nummer.

- Data verzameld door externe evaluatoren

Door externe evaluatoren wordt vanuit diverse evaluatieonderzoeken data verzameld bij bedrijven en overheidsinstanties. In elk contract met een externe evaluator worden afspraken gemaakt dat data beschikbaar gesteld moet worden aan de opdrachtgever conform de vigerende Algemene Rijksvoorwaarden voor het verstrekken van opdrachten tot het verrichten van diensten (ARVODI). Ook dient de evaluator de data conform de richtlijnen van de Rijksoverheid gedurende de in het contract vastgestelde periode te bewaren.

---

¹⁴ Hiervoor wordt gebruik gemaakt van BSN-nummers van deelnemers. Deze BSN-nummers worden verzameld door de II's maar worden niet zichtbaar in hun registratiesysteem. De BSN-nummers worden direct doorgeleid naar de BA.

BIJLAGE 1: Overzicht geplande evaluaties JTF-programma 2021-2027

	Doel van de evaluatie	Naam onderzoek	(mogelijke) onderzoeksmethoden	Geplande uitvoeringsfase	Geplande oplevering	Geschat bedrag
1.	Evaluëren van de opzet en inrichting van het Programma	Procesevaluatie 1 (opzet en inrichting programma)	Interviews, enquêtes, documentstudie, analyse monitorings-rapportages	Q1-Q2 2024	Q2 2024	€ 80.000,00
2.	Evaluëren uitvoering regionale transitieplannen Bepalen tussentijdse resultaten (programmaprestaties) en ervaringen met de uitvoering t.b.v. eventuele aanpassingen programma voor resterende periode.	Procesevaluatie 2 (implementatie en uitvoering)	Interviews, enquêtes, analyse monitorings-rapportages, analyse CBS-data, documentstudie, literatuuronderzoek	Q2 – Q3 2024	Q4 2024	€110.000,00
3.	Evaluëren van de werking en opbrengsten van de activiteiten in de praktijk.	Verdiepend onderzoek 2027	Theorie gebaseerd onderzoek d.m.v. casestudies. Combinatie van kwantitatief en kwalitatief onderzoek.	Q1 2027	Q2 2027	€100.000,00
4.	Evaluëren van de werking en opbrengsten van de activiteiten in de praktijk.	Verdiepend onderzoek 2028	Theorie gebaseerd onderzoek d.m.v. casestudies. Combinatie van kwantitatief en kwalitatief onderzoek.	Q1 2028	Q2 2028	€100.000,00
5.	Evaluëren van het effect van de inzet van JTF-gelden op het behalen van de gewenste veranderingen.	Eindevaluatie	Theorie gebaseerd onderzoek. Combinatie van kwantitatief (analyse monitoringsgegevens, CBS-data) en kwalitatief onderzoek (interviews)	Q4 2028-Q2 2029	30 juni 2029	€130.000,00
6.	Ad hoc evaluaties	ntb	ntb	ntb	Ntb	€ 80.000,00

Het voornemen is om de evaluaties geclusterd aan te besteden, dat wil zeggen evaluatie 1 en 2 (procesevaluaties) door één partij en de evaluaties 3 tot met 5 (werking en effect) door een andere partij.

BIJLAGE 2: Rapportage verplichtingen

In het onderstaande overzicht is aangegeven welke rapportageverplichtingen er zijn. De geplande evaluaties sluiten zoveel mogelijk aan bij deze rapportagemomenten.

Rapportage verplichtingen:

- Rapportage financiële data vijf keer per jaar vanaf 31-01-2022
- Rapportage voortgangsindicatoren twee keer per jaar (per 31/1 en 31/7)
- Mid-term evaluatie per 31-03-2025 (*achievement of milestones for output indicators*)
t.b.v. evaluatie uitvoering JTF door de Europese Commissie per 30-06-2025
- Effectevaluatie per 30 juni 2029
- Eindverslag JTF per 15 februari 2031 (inzicht prestatie programma)

Het tussentijds evaluatieonderzoek (mid-term) en de effectevaluatie (eindevaluatie) worden benut om tevens te voldoen aan nationale evaluatieverplichtingen, die verbonden zijn aan de inzet van de cofinancieringsmiddelen van het ministerie van EZK.